

Антон Страшимиров
Констатация¹

1. За романа на Владимир Полянов „Слънцето угаснало“, в. Мир, № 8790, 1929.

Миналата есен млад и без голямо име още поет даде роман и – ста-на чудо: заговориха за него даже печатните органи на нашите днешни и бивши министри.

Странно, нали? Българските политици не четат книги, а още по-малко романи. На какво можеше да се дължи това изключение? Романът бе окичен, наистина, с трагично име: „Слънцето угаснало“. При това авторът – Полянов – покриваше с презимето си славата на друг наш стар писател – революционер. Обаче шумът около новия роман бе строго националистичен и твърде тържествен – нямаше място за празни сензации и плоски шеги...

Прочее, на какво можеше да се дължи това небивало чудо с една художествена книга у нас?

Интригата в новия роман почваше с тъй наречената „гражданска война“, а идеята, която се прокараваше в него, бе: героите на преврата са били беззаветни хора, но... издигналите се на обществената повърхност – долни и хищни негодници.

И един уникален явlenie в историята на българската художествена книга: тоя дързък роман не бе конфискуван, наопаки, разхваляваше се тъкмо от онези, които той изобличаваше... А другите – ония, на които той би отървал, т.е. тези, върху главите на които се стовари подвигът на героите в този роман, те пазеха строго мълчание...

Дълготрайните войни понизиха и обезличиха човешкото достойнство у хората. Това е така даже сред народи с многовековна култура. А тъй като периодът на войните беше особено дълготраен за незатвърдените в себе си балкански народи, то, естествено е, че тук и последствията ще бъдат по-съкрушителни.

Ето, този е циреят, който бе боднат в романа „Слънцето угаснало“ от Вл. Полянов.

Но този роман рисуваше само десния обществен лагер у нас – националистичния. При това разочарованият герой на романа се поколебава, зрее сякаш да мине към другия лагер! Значи констатираното разложение не е, може би, общо: има, може би, в живота ни чиста и целна гражданска половина...[...]

Но всичко това ме подтикна да се поровя в криминалната съдебна хроника от последните години у нас. Не смятам, че ще е театрално, ако кажа: хванах се за косите. Възпитател мърси с десетки свои възпитанички... Друг общественик, даже поет, вече на 60 годишна възраст гнуснави с четиригодишно дете... А има и нероновски случай на публично содомитство.

Няма съмнение, всеки ще върши – и трябва да върши – своята работа: и попът, и учителят, и поетът, и общественикът. Страшното е, че гноясалият цирей е цъфнал у всички среди – и у попа, и у учителя, и у общественика от всевъзможните отправления... Надникнете в криминалната хроника от последните години!

– Тогава?

– Не знам!

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6699>]